

ÁMÓS KÖNYVE

- Kiss György -

Kortörténeti háttér

Ámós próféta Júdából érkezett az északi királyságba, Izraelbe, hogy meghirdesse Jahve üzenetét. **Az időpont kb. 760**, Uzzijjáh júdai és II. Jeroboám izraeli királyok uralkodása alatt (1:1). Jeroboám idejében politikailag és katonailag is megerősödött az ország. Megszűnt ugyanis a mintegy 40 esztendő óta szorongatás, mert 800-ban III. Adadnirari asszír király megtörte Damaszkus hatalmát.

Így az északi királyság levegőhöz jutva, határait igyekezett kiterjeszteni a régi dávidi-salamoni birodalom határáig (2Kir.14:25). Sőt délen Júda is megerősödött (2Kir.14:22). A sikereken elbizakodtak, s nem vették észre AsszírIA fenyegető közelségét.

Mivel 760 táján AsszírIA erőit Urartu (az örmény hegyvidék lakói) hatalmának növekedése kötötte le, Damaszkus újból támadásba lendült (1:3) és a jordánon-túli Gileádot – talán ammonita segítséggel (1:13) – végigdúlta.

Hamis biztonságérzetüket azonban ez sem ingatta meg, hiszen gazdaságilag fellendült az ország, s a konjunktúra élvezői nem vettek tudomást a társadalmi ellentétekről, hogy voltak, akiknek szegénysége elviselhetetlenné vált. Pedig a szociális bűnök csalhatatlanul jelezték, hogy a sikerek, s kevesek jóléte mögött már megindult a bomlás.

A próféta személye

A vázolt körülmények között lépett fel Ámós, engedelmeskedve Jahve küldő parancsának (7:15). Foglalkozása pásztorkodás volt, emellett eperfügét termelt (1:1; 7:14).

Ámós nem számítja magát egyik prófétai csoporthoz sem. Pásztori élményekből merített hasonlatai frissek és találóak. Igehirdetése a Mózesi hagyományokban gyökerezik, de – amint újabban kiderült – közel áll hozzá a bölcsességirodalom gondolatvilága is.

A könyv vázlata

1.	Bevezetés	1,1-2
2.	A nemzet vádolása	1,3-2,16
3.	Isten tovább vádolja Izraelt	3,1-6,14
4.	Isten terve Izraellel	7,1-9,15

A könyv tartalma

Az 1-2. fejezet idegen népek elleni próféciát tartalmaz.

A 3-6. rész nevezetessége, hogy a próféta az **ítéletet** gyakran kötött költői formában mondja el, amelyet gyászdalnak hívunk (héberül: qináh). A 7-9. részek látomások formájában mutatják be Isten ítéletes szándékát.

Beékelődik ebbe a részletbe az az epizód (7:10-17), amely elmondja, hogy hogyan utasítják ki Ámóst Bételből, a királyi szentélyből.

Isten igazsága

Amíg Hóseás Isten szeretetét, addig **Ámós Isten igazságosságát hangsúlyozza**. Ennek alapján Izráel számára a Jáhve napja nem az öröme napja lesz, mint ahogyan várták, hanem a gyásznak napja, amelyen **Isten számonkéri és megbünteti** a hitetlen és erkölcstelen népet.

Ámós különösen a szociális bűnöket ostromozza, azokat, akik gyakran csalással jutnak vagyonukhoz, kijátsszák a szegényeket és hamis ítéletet hoznak, ha megvesztegető ajándékot kapnak.

Azonban Ámós üzenetéből sem hiányzik az **üdvjövendölés**. A kritika ezt a szakaszt (9:11-15) fogság utáni toldásnak tartotta, ma már sokan úgy vélik, hogy nyugodtan tulajdoníthatjuk ezeket a verseket Ámósnak, hiszen a próféták küldetése nemcsak igehirdetés volt, hanem Isten megbocsátó szeretetéről való bizonyágtétel is.

A könyv aktuális üzenete

Az igazságosság, az igaz ítélet

Ésa. 5,20

Jaj azoknak, a kik a gonoszt jónak mondják és a jót gonosznak; a kik a sötétséget világossággá s a világosságot sötétséggé teszik, és teszik a keserűt édessé, s az édest keserűvé!

Jaj azoknak: elég félelmetes perspektíva elé néznek azok, akik rosszul ítélnék meg egy személyt, egy testvért vagy egy helyzetet, szituációt!

Lehet, hogy tévednek, lehet, hogy tudatosan teszik ezt, az eredmény ugyanaz, utálatos Isten előtt mindkettő! Nyilván a tudatos félrevezetés, gonoszság plusz ítéletet von maga után!

Gyakori ok a tévedésre: ha olyan dologban nyilvánítunk véleményt, amihez semmi közünk nincs, amikor nem a mi felelősségünk dönten egy ügyben.

Anániás és Safira

ApCsel 5,1-11

Egy Ananiás nevű ember feleségével, Szafirával együtt eladta az egyik földjét. Az árából felesége tudtával egy részt megtartott magának, s csak egy másik részt vitt el, és tett oda az apostolok lába elé. Péter azonban így szólt hozzá: „Ananiás, hogy csábíthatta el szívedet a sátán, hogy be akard csapni a Szentlelket, és a föld árának egy részét félretedd?” Hát nem a tied maradhatott volna, ha meg akartad tartani? Vagy ha eladtad, nem rendelkezhetél szabadon az árával? Miért vetemedtél ilyesmire? Nem embereknek hazudtál, hanem Istennek!” E szavak hallatára Ananiás összeesett és meghalt. Nagy félelem fogott el mindenkit, aki csak hallotta. A fiatalabb emberek meg fölálltak, betakarták, elvitték és

eltemették. Mintegy három óra múlva felesége is eljött, mit sem tudva a történekről. Péter megkérdezte: „Mondd csak, valóban ennyiért adtátok el a földet?” „Igen, annyiért” - válaszolta. Péter folytatta: „Mire való volt egymás közt megegyeznetek, hogy próbára teszitek az Úr Lelkét? Látod, akik férjedet eltemették, már az ajtónál vannak, hogy tégedet is kivigyenek.” Az asszony azon nyomban a lábához rogyott és meghalt. Amikor a fiatalok beléptek, már holtan találták. Kivitték és a férje mellé temették. Nagy félelem vett erőt az egész egyházon és mindenkin, aki csak hallott a dolgról.

Mi történt itt látszat szerint?

Anániás és Safira, mint kiváló, buzgó, adakozó hívők, eladtak egy földet, és egy nagy összeget adakoztak a gyülekezetnek. Ez csodálatos, nem? Milyen nagy szükség van ilyen nagylelkű adakozókra! Minden gyülekezetben tárt karokkal várnának ilyen elkötelezett hívőket!

Mi történt szellem szerint?

Péter apostol szellemben látta az esetet, hogy a hazugság, a megtévesztés és a képmutatás szelleme van ezen a két hívőn. Látta szellemben, hogy Anániás és neje többnek akarják mutatni magukat, mint amik, és azt hazudták, hogy az egész vételárat beadakozták, pedig csak egy részét. Nem az volt a bűnük, hogy megtartottak maguknak egy részt, hanem az, hogy hazudtak! **Péter megérezte** a szellemében, hogy hazudnak neki. Igazából a Szentlelket akarták becsapni, Istennek hazudtak, és nem neki! De Isten lehetetlen becsapni, és azt is, aki ráhagyatkozik a Szentlélekre! **Ha Péter** test szerint ítélte volna: akkor megdicsérte volna a házaspárt, és ezzel a hazugság és képmutatás pusztító erői jöttek volna be a gyülekezetbe, és megosztást, szakadást hoztak volna! **Sőt, sok vezető** manapság, még ha ki is derülne a hazugság, hagyná az egész ügyet, mondván: „Így is elég szép summát adakoztak, hagyjuk őket békén!” **De Isten ítélete** azonnal utolérte a házaspárt, összeestek és meghaltak. El tudjátok képzelni, hogy ez az eset a mai világban, hogy kiverné a biztosítékot? Jönnének a különböző vizsgáló-bizottságok, a rendőrség, a hírekben vezető cím lenne: Gyilkolt a szekta! **Kívülről**, a humanista testvérek így reagáltak volna, komoly adakozó testvérek, áldott, jó emberek voltak, hűségesen jártak gyülekezetbe, tizedet fizettek, szolgáltak, Péter meghalából átkot mondott rájuk, Péter megölt egy házaspárt, ő a bűnös! **Ez a minősített** esete lett volna a hamis ítéletnek, amit gyűlöl az Úr!

Jónás próféta

Jón. 3,1-10. 4,1-3

Az ÚR igéje másodszor is szólta Jónáshoz: Indulj, menj Ninivébe, a nagy városba, és hirdesd ott azt az üzenetet, amelyet én mondok neked! Jónás elindult, és elment Ninivébe az ÚR szava szerint. Ninive pedig nagy városa volt Istennek: három nap kellett a bejárásához. Elindult tehát Jónás befelé a városba egynapi járásra, és ezt hirdette: Még negyven nap és elpusztul Ninive! Ninive lakosai azonban hittek Istennek, böjtöt hirdettek, és zsákruhát öltött a város apraja-nagyja. Amikor ez a hír eljutott Ninive királyához, fölkelt trónjáról, levetette magáról díszruháját, zsákruhát öltött magára, és hamuba ült. Azután kihirdették Ninivében a király és a főurak rendeletére a következőket: Az emberek és állatok, a szarvasmarhák és juhok semmit meg ne kóstoljanak, ne legeljenek, vizet se igyanak! Öltsön zsákruhát ember és állat, kiáltsanak teljes erővel Istenhez, és térjen meg mindenki a rossz útról, és hagyjon fel erőszakos tetteivel! Ki tudja, talán felénk fordul, és megszán az Isten, lelohad lángoló haragja, és nem veszünk el! Amikor Isten látta, amit tettek, és hogy megtértek a rossz útról,

megbánta Isten, hogy veszedelembe akarta dönteni őket, és nem tette meg. (..) Ez azonban nagyon rosszul esett Jónásnak, és megharagudott. Így imádkozott az ÚRhoz: Ó, URam! Gondoltam én ezt már akkor, amikor még hazámban voltam! Azért akartam először Tarsísba menekülni, mert tudtam, hogy te kegyelmes és irgalmas Isten vagy, türelmed hosszú, nagy a szereteted, és még a rosszat is megbánod. Most azért URam, vedd el az én életemet, mert jobb meghalnom, mint élnem!

Ninive gonoszsága miatt elküldte az Úr Jónást, hogy prédikáljon, hogy negyven nap múlva elpusztul Ninive! A város lakói erre megtértek bűnös útjukról, böjtöltek és imádkoztak, az Úr pedig megbánta azt, hogy veszedelembe akarta dönteni őket, és megkegyelmezett nekik. **Isten szemszögéből:** éppen azért küldte az Úr a városba Jónás prófétát, hogy az üzenet által megtérjenek, és ne kelljen elpusztítania a várost. Tehát szellemi szempontból, a láthatatlanokra nézve ez egy rendkívül sikeres prófétai szolgálat volt, elérte a célját, és rengeteg ember megmenekült általa! **A látszat alapján:** ha mi ott lettünk volna Ninivében, és látjuk és halljuk a prófétát működni, azt mondtuk volna, jogosan: nézzük meg, hogy beteljesedik-e a prófécia, ha nem, akkor hamis prófétával van dolgunk! S mivel nem teljesedett be a prófécia, ezért könnyen megbélyegeztük volna Jónást, hogy hamis próféta. **Pedig** szellemben nagyon is sok történt, az emberek bűnbánatot tartottak, megtértek a bűneikből. Az ok-okozati összefüggéseket csak az ismeri fel, aki szellemben jár! Tehát, ha látszat alapján ítéltünk volna, akkor nagy tévedésbe estünk volna! Ez pedig Isten haragját vonta volna ránk! **Általánosságban** igaz, hogy az igazi prófécia beteljesedik, de nem mindig! Ebben az esetben sem volt igaz, nem teljesedett be a prófécia, mégis Isten embere volt Jónás, és a Szent Szellem vezetése alapján szolgált. **Még maga** Jónás is rosszul mérte fel a helyzetet, rosszul esett neki és megharagudott, hogy Isten nem tette meg, amit ígért! Tudta, hogy Isten kegyelmes és irgalmas, és meg fog bocsátani Ninivének, ezért menekült előtte Isten elől! Nem akarta blamálni magát, úgy érezte, hogy Isten lejáratta, mint hiteles prófétát. **Tehát** rosszul esett neki, hogy az emberek nem pusztultak el, hanem megmenekültek! Ezt nem sikernek, hanem súlyos kudarcnak látta. Odáig ment, hogy így imádkozott: vedd el az életemet, mert jobb meghalnom, mint élnem! **Láthatjuk**, hogy még ő is látszat szerint ítélte meg magát, és emiatt rossz következtetéseket vont le, ami miatt mély depresszióba esett, meg akart halni, mint Illés, amikor Jezabel megfenyegette, ez biztos nem Isten akarata volt! **Asszíria:** nyilván ebben az is benne volt, hogy Ninive, az asszírok Izrael ellenségei voltak, és sokat szenvedtek tőlük, ezért is neheztelt Jónás Istenre, hogy miért hagyja életben őket, hiszen így garantálva vannak a további szenvedések. Tudjuk, hogy kb. kétszáz évvel később elérte az ítélet Ninivét és Asszíriát, akkor már nem tértek meg, és az ítélet sem maradt el.

Keresztelő János

Mt. 3,1-6. 14,3-11

Azokban a napokban megjelent Keresztelő János, és ezt hirdette Júdea pusztájában: „Térjetelek meg, mert elközelített a mennyek országa!” Mert ő volt az, akiről Ézsaiás így prófétált: „Kiáltó hangja szól a pusztában: Készítsétek az Úr útját, tegyétek egyenessé ösvényeit!” Maga János teveszőr ruhát, és dereka körül bőrvet viselt, tápláléka pedig sáska és erdei méz volt. Akkor kiment hozzá Jeruzsálem, egész Júdea és a Jordán egész környéke; és amikor megvallották bűneiket, megkeresztelte őket a Jordán folyóban. (..)Heródes ugyanis elfogatta Jánost, bilincsbe verette, és börtönbe vettette, testvérének, Fülöpnek a felesége, Heródiás kedvéért. János ugyanis azt mondta neki: „Nem szabad együtt élned velem!” Heródes szerette volna megöletni, de félt a sokaságtól, mert prófétának tartották. Amikor azonban eljött Heródes születésnapja, Heródiás leánya táncolt a társaság előtt, és megtetszett Heródesnek; ezért esküvel fogadta, hogy bármit kér, megadja neki. Az pedig

anyja unszolásának engedve így szólt: „Add nekem egy tálon Keresztelő János fejét.” A király elkomorodott, de esküje és a vendégek miatt megparancsolta, hogy teljesítsék kérését. Elküldte embereit, lefejeztette Jánost a börtönben, elhozták a fejét egy tálon, átadták a leánynak, ő pedig odavitte anyjának.

Keresztelő János szolgálata: sikertörténetként indult, tömegek jelentek meg az evangélizációin, bátran hirdette az Isten országát, a Szent Szellem leszállt és hatalmasan munkálkodott, meggyőzte az embereket a bűneikről és sokan megtértek. Mindenki Isten nagy emberéről beszélt, próféta támadt közöttünk – mondták. Kell ennél több? **Aztán jött** egy Jézus nevű próféta, és az emberek kezdtek hozzá pártolni, egyre többet követték, Jánost pedig egyre kevesebben. Mit csinálok rosszul? – gondolkodhatta magában. Ez átok, mert meg van írva: „a nép elfogyása az uralkodó romlása.” **A látszat szerint** sokan így gondolhatták: lement a kenet Jánosról, biztosan bűnben van, jobb lenne, ha megtérne, pedig milyen erővel kezdte a szolgálatát. Nem elég jól kezdeni, de jól is kell befejezni. **Később** Heródes börtönbe vettette, most már biztos, hogy bűnben van, nem jár az Úr útján, mert az Úr útja békesség. A börtönben még ő maga is megbotránkozott a helyzetén, Jézusban is megrendült a bizalma, miért nem menti meg? Kezdetben János hirdette Jézusról, hogy íme az Isten Báránya, aki elveszi a világ bűneit, a börtönben viszont teljesen elbizonytalanodott, mert a láthatókra kezdett nézni! Ezért elküldte a maradék tanítványait Jézushoz: „Te vagy az, aki eljövendő, vagy mást várjunk?” Jézus válasza: „boldog az, aki énbennem meg nem botránkozik!” **De még** ezzel sem volt vége a vesszőfutásának: Heródes lefejeztette Jánost a börtönben, egy fatális ígéret miatt kegyetlenül meggyilkoltatta őt. **Látszat szerint** mit mondtunk volna? Most már biztos, hogy kiesett az Isten akaratából, fanatikus lett, magának kereste a bajt, rossz példakép, mert meg van írva: „Figyeljete elöljáróitok életének a végére, és kövessétek hitüket!” Nos, látszik, hogy János életének a vége nem áldás, ezért biztosan kiesett az Isten akaratából, nem szabad követni a példáját!

Mt 11,7-11

Amikor azok elmentek, Jézus Jánosról kezdett beszélni a tömegnek: „Mit mentetek ki látni a pusztába? Széltől hajladozó nádat? Vagy mit mentetek ki látni? Finom ruhába öltözött embert? Aki finom ruhában jár, királyi palotában lakik. Miért mentetek ki? Prófétát látni. Igen, mondom nektek, prófétánál is nagyobb. Ő az, akiről az Írás szól: Nézd, elküldöm követemet előtted, hogy előkészítse utadat. Bizony mondom nektek: asszonyok szülöttei közt nem született nagyobb Keresztelő Jánosnál.

Isten szemszögéből szellemben nézve: János életének végéig hű volt Istenhez, az Ő akaratában járt, teljesen betöltötte az elhívását, mint Kiáltó Szó, ki az Úr útját egyengeti. **Jézus** is bizonyosságot tett róla: hogy János prófétánál is nagyobb volt, Ő előtte volt, mint követ, aki elkészítette Jézus útját. Az asszonyok szülöttei között nem született nagyobb Keresztelő Jánosnál! Tehát Keresztelő János élete a látszat szerint egy nagy kudarc, de szellemben nézve egy óriási sikertörténet! **Ha a látszat** alapján ítéltük volna meg Keresztelő Jánost, akkor hamis és téves ítéletet hoztunk volna róla, pedig igaz ember volt, tehát Isten ítéletét vontuk volna magunkra! Mert utálatos dolog az Úr előtt a hamis ítélet!

Ján. 7,24

Ne ítéljetek a látszat után, hanem igaz ítélettel ítéljetek!

A fenti példákából is láthattuk, hogy ha a láthatókra nézünk, és látszat szerint ítélünk, akkor komoly tévedésekbe esünk, amik negatívan befolyásolják a gondolkodásmódunkat és a döntéseinket.

Ezért felszólít az Ige: ne ítéljete látszat után, hanem igaz ítélettel ítéljete! Ne a láthatókra nézzete, hanem nézzete a láthatatlanokra! Ne azt nézzete, ami a szemete előtt van, hanem azt, ami a szívben van!

Humanizmus

Péld. 17,15

Aki igaznak mondja a bűnöst, és aki bűnösnek mondja az igazat: mindkettőjüket egyaránt utálja az ÚR.

Aki igaznak mondja a bűnöst: mindegy, hogy tévedésből vagy tudatosan, azt az embert utálja az Úr! Általában a humanizmus szelleme befolyásolja az ilyen emberek gondolkodásmódját, és mentegetik a bűnöst. **Miért?** Mert a láthatókra néznek, a nehéz helyzetére, vagy az öröklött dolgaira, és nem a szívüket nézik, nem szellemenben nézik a dolgokat. **Ha valaki démonizált:** annak könnyen felmentést adnak. „Szegény, nem tudja mit csinál.” De egyfelől ok nélkül senki sem démonizálódik, felelősség terheli az embert, ha ez megtörténik vele, másfelől ez nem mentség, hanem súlyosbító körülmény! **Kábítószer:** ha valaki kábítószer hatása alatt követ el bűncselekményt, az nem enyhítő, hanem súlyosbító körülmény! **Aki bűnösnek** mondja az igazat: az ilyen embert is utálja az Úr! A humanizmus szelleme két irányba hat: egyfelől mentegeti azt, akit nem kellene, és kárhoztatja azt, akit szintén nem kellene! Ez súlyos bűn! Aki egy jó cselekedetet gonosznak mond, az Isten haragját vonja magára!

Jak. 1,19

Tanuljátok meg tehát, szeretett testvéreim: legyen minden ember gyors a hallásra, késedelmes a szólásra, késedelmes a haragra

Éppen ezek miatt: minden ember legyen gyors a hallásra, de késedelmes a szólásra és a haragra, ne ítéljen senki elhamarkodottan, mert gyakran tévesen ítélünk meg dolgokat vagy embereket, és ez utálatos az Úr előtt! Nem kell egyből, zsigerből véleményt alkotni, nem kell indulatoskodni, mert ezek csak rosszra viszik az embert! A testből való ítéletnek súlyos következményei vannak! **Ítéljünk igazán,** szellem szerint, nehogy a hamis ítélet bűnébe essünk, és ezzel Isten haragját vonjuk magunkra!

Mit gyűlöl az Úr?

Gyűlöli az Úr, amikor a fehéret feketének mondják, és a feketét fehérnek!

Gyűlöli az Úr, amikor a jót rossznak mondják, és a rosszat jónak!

Gyűlöli az Úr, amikor az édest keserűnek mondják, és a keserűt édesnek!

Utálatos az Úr előtt, amikor bűnösnek mondják az igazat, és igaznak a bűnöst!

Utálatos az Úr előtt, amikor mentegetik a gonoszt, és kárhoztatják az igazat!